

HELÈNE GAUDIN (επιμ.), La primauté du droit de l'Union européenne. Nouveaux visages, nouvelles questions, nouveaux raisonnements, mare & martin, 2023, 204 σελ.

Αφιερωμένο στο ζήτημα της υπεροχής του Δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης κυκλοφόρησε το υπό παρουσίαση συλλογικό έργο με την ευθύνη της καθηγήτριας του Πανεπιστημίου της Τουλούζης Hélène Gaudin και με έμφαση (όπως προκύπτει από τον υπότιτλο) στις νεότερες πτυχές του θέματος. Πρωτότυπη είναι ήδη η σύλληψη της δομής του έργου που χωρίζεται σε δύο μεγάλα μέρη και εξετάζει την υπεροχή πρώτα από τη σκοπιά της δικαιοσύνης και της διοίκησης και κατόπιν της θεωρίας. Το πρώτο μέρος ξεκινά με την παρουσίαση της νομολογίας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τον Γάλλο Γεν. Εισαγγελέα στο ΔΕΕ Jean Richard de le Tour, και είναι στη συνέχεια προσανατολισμένο στη γαλλική πραγματικότητα. Εδώ εξετάζονται, κατά σειρά, οι θέσεις του Γαλλικού Ακυρωτικού και του Συμβουλίου της Επικρατείας από τα μέλη των δύο δικαστηρίων Jean-Guy Huglo και Fabien Raynaud, και ακολουθούν δύο ενδιαφέρουσες εισηγήσεις για την αντιμετώπιση της υπεροχής από τη (δημόσια) διοίκηση, προερχόμενες από τον Αναπληρωτή Διευθυντή της Νομικής Υπηρεσίας του γαλλικού Υπουργείου Ευρωπαϊκών και Εξωτερικών Υποθέσεων Tanguy Stehelin και της Προϊσταμένης του Γραφείου του ευρωπαϊκού ενωσιακού δικαίου στο Υπουργείο Οικονομικών Karine Gilberg, δηλαδή προσώπων που εμφανίζονται στο ΔΕΕ ως εκπρόσωποι της Γαλλίας και άρα είναι εξοικειωμένοι με τη συζήτηση για την υπεροχή.

Στο δεύτερο μέρος διακρίνουμε τρία κεφάλαια και, συγκεκριμένα, το ευρωπαϊκό πλαίσιο και τη σκοπιά του συνταγματικού δικαίου που συμπληρώνονται από τη θεώρηση του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου. Στο πρώτο κεφάλαιο προηγείται η συμβολή της επιμελήτριας του τόμου Hélène Gaudin, η οποία συστηματοποιεί τις νεότερες εξελίξεις στο θέμα της υπεροχής, και ακολουθούν οι παρατηρήσεις του καθηγητή Joel Andriantsimbazonina για τη σχέση της υπεροχής με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Το συνταγματικό πλαίσιο χαράσσει η καθηγήτρια Levade, παραθέτοντας τις συνταγματικές επιφυλάξεις για την πλήρη αποδοχή της υπεροχής, και ολοκληρώνει ο καθηγητής Didier Blanc με το δίπολο «υπεροχή του ενωσιακού δικαίου - εθνικός νομοθέτης» και το ερώτημα αν πρόκειται για ζήτημα δημοκρατίας. Τέλος, με την επίδραση του δικαίου της Ένωσης σε βασικά ζητήματα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου ασχολείται η Estelle Fohrer-Dedeurwaerder, ενώ το έργο συμπληρώνει η εισήγηση για την επίδραση της υπεροχής σε κρίσιμα κοινωνικά προβλήματα της εποχής μας (όπως ο γάμος των ομοφύλων, η τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια κ.ο.κ.) από τον καθηγητή Ludovic Paillet.

Η σύγχρονη θεώρηση της υπεροχής του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι εξαιρετικά χρήσιμη σε μια περίοδο που αυτή και μεν δεν απειλείται καιρίαια, πάντως όμως αμφισβητείται στην (εθνική) νομολογία και θεωρία με κίνδυνο να επέλθουν ρωγμές στο εύθραυστο ενωσιακό οικοδόμημα. Κάθε συμβολή που παρουσιάζει τα σχετικά ζητήματα και επαναφέρει τη συζήτηση στις πραγματικές της διαστάσεις είναι λοιπόν ευπρόσδεκτη και συνεισφέρει στην επαναφορά της υπεροχής στη θέση που της αρμόζει. Ιδιαίτερα επιτυχημένη στον υπό παρουσίαση τόμο είναι η κατάστρωση της ύλης και η συμμετοχή ανώτατων δικαστών, εμπειρών στελεχών της διοίκησης και άξιων ακαδημαϊκών που προσέρχονται στη συζήτηση με θετική διάθεση και αναδεικνύουν τα προβλήματα με ωριμότητα και πληρότητα, ώστε ο αναγνώστης να αποκτήσει ολοκληρωμένη εικόνα της σημερινής κατάστασης. Αυτό που προκαλεί εντύπωση είναι ότι δεν ωραιοποιούνται, αλλά αναδεικνύονται τριβές και επιφυλάξεις που έχουν ανακύψει τα τελευταία χρόνια και οφείλουν να διευθετηθούν.

Βασίλειος Σκουρής